

Asia: VN/18255/2021

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva työryhmämietintö

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

Valtiokonttori pitää ehdotettuja muutoksia lähtökohtaisesti kannatettavina ja hallinnossa asioivan oikeusturvaa parantavina. Valtiokonttori kuitenkin huomauttaa, että ehdotetut muutokset tulevat lisäämään valtion maksamien vahingonkorvausten määrää sekä korvausvaatimusten käsittelystä aiheutuvia kustannuksia hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa.

Ehdotuksen vaikutukset

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Erityisesti teitä pyydetään lausumaan niistä mahdollisista vaikutuksista, joita ei ole esityksessä otettu huomioon.

Vahingonkorvauslakiin esitettyjen muutosten sekä ehdotetun lain vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista aiheutuvia vaikutuksia valtion korvausmenoon on muistiossa esitetyllä tavalla vaikea ennakoida täsmällisesti. Standardisäännöksen poistamisesta ei Valtiokonttorin arvion mukaan aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia. Kannekiellon kumoaminen puolestaan tulee todennäköisesti merkitsemään huomattavaa työmäärän lisääntymistä tuomioistuimissa ja Valtiokonttorissa. Uudet säännökset perus- ja ihmisoikeusloukkausten ja väärin tietojen antamisesta aiheutuvien vahinkojen korvattavuudesta tulevat Valtiokonttorin näkemyksen mukaan lisäämään selvästi valtiolle esitettävien korvausvaatimusten ja maksettavien korvausten määrää. Valtiokonttorin arvion mukaan vahingonkorvauslakiin ja valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin esitetyt muutokset merkitsisivät sille yhteensä noin kolmen henkilötyövuoden lisäystä.

Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista ehdotetusta laista aiheutuva resurssitarve Valtiokonttorissa on merkittävä. Nykyisin Valtiokonttori on toimivaltainen viranomainen käsittelemään vapaudenmenetyksiä koskevat korvausvaatimukset. Muilta osin pakkotoimista suoritettavien korvausten käsittely tulisi Valtiokonttorille uutena tehtävänä.

Valtiokonttorin näkemyksen mukaan muistiossa arvioidut kappalemäärät ja korvausmenon lisäys ovat varsin varovaisia arvioita.

Ehdotuksen mukaan Valtiokonttori vastaisi valtion puolesta ehdotetun lain nojalla nostettuihin kanteisiin. Vapaudenmenetyksistä aiheutuvia oikeudenkäyntejä on nykyisellään noin 20 vuodessa. 24 tunnin määräajan alentamisesta aiheutuva lisäys nostettavien kanteiden määrään voidaan arvioida olevan noin 10 kannetta vuodessa, jolloin vapaudenmenetyksestä aiheutuvia oikeudenkäyntejä olisi vuosittain noin 30. Ehdotettujen säännösten perusteella nostettavia muita kanteita arvioidaan muistiossa nostettavan vuodessa keskimäärin 20, jolloin kanteiden yhteismäärä olisi 50 vuodessa. Tämän ja hakemusasioiden käsittelyn arvioidaan edellyttävän Valtiokonttorissa noin 9 henkilötyövuoden lisäystä. Ehdotetut säännökset edellyttävät myös uutta tietojärjestelmää rajapintoineen. Tästä voidaan arvioida aiheutuvan 550 000 euron kertaluonteinen kustannus.

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne vahingonkorvauslakiin ehdotetuista muutoksista.

Valtiokonttori pitää vahingonkorvauslakiin ehdotettuja muutoksia pääosin perusteltuina ja julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta selkeyttävinä. Lisäksi ehdotetut muutokset lisäävät läpinäkyvyyttä korvausturvan saatavuuteen vahinkoa kärsineen näkökulmasta.

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentti)

Valtiokonttori pitää ehdotusta standardisäännöksen kumoamisesta kannatettavana. Standardisäännöksen merkitys Valtiokonttorin korvaustoiminnassa on ollut vähäinen, eikä säännöksen poistamisesta Valtiokonttorin arvion mukaan aiheudu valtiolle esitettävien vahingonkorvausvaatimusten merkittävää lisääntymistä. Koska standardisäännöksen kumoamisella ei muuteta julkisen vallan käyttäjän tuottamusvastuun perusteita, ei kumoamisesta myöskään aiheutune kuin enintään vähäistä kasvua maksettavien vahingonkorvausten määrässä.

Muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 2 momentti)

Valtiokonttori kannattaa ehdotusta julkisyhteisön toissijaisesta vastuusta julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa aiheutetuista vahingoista. Valtiokonttori pitää kuitenkin tärkeänä, että vahingon kärsineen oikeus vaatia korvausta ensisijaiselta korvausvelvolliselta siirtyy julkisyhteisölle siltä osin kuin se on suorittanut korvausta. Valtiokonttori tosin yhtyy mietinnössä esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan takautumisoikeuteen perustuva kertymä jäänee vähäiseksi.

Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 4 §)

Valtiokonttori pitää tärkeänä, että muutoksenhakua koskeva säännös säilytetään edellytyksenä vahingonkorvauksen saamiselle. Säännökseen ehdotettuja lievennyksiä voidaan Valtiokonttorin näkemyksen mukaan pitää perusteltuina.

Kannekiellon kumoaminen (voimassa olevan lain 3 luvun 5 §)

Valtiokonttori kannattaa kannekiellon kumoamista siltä osin kuin se koskee valtioneuvoston tai sen ministeriön päätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamista. Sen sijaan Valtiokonttori ei pidä kannekiellon poistamista tarkoituksenmukaisena tuomioistuinten osalta. Kannekieltoa on pidettävä perusteltuna siltä osin kuin se suojaa oikeusastejärjestystä. Valtiokonttorin näkemyksen mukaan kannekiellon poistaminen heikentää oikeusvarmuutta ja saattaa yksittäistapauksessa johtaa asian käsittelykierteeseen.

Kannekiellosta luopuminen johtaisi myös merkittävään työmäärän lisääntymiseen tuomioistuimissa ja Valtiokonttorissa. Kannekiellon kumoamisesta ei kuitenkaan Valtiokonttorin arvion mukaan seuraisi mainittavaa kasvua maksettavien vahingonkorvausten määrässä.

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

Valtiokonttori pitää perusteltuna, että väärästä viranomaisinformaatiosta aiheutuneen taloudellisen vahingon korvaamisesta säädetään nimenomaisella säännöksellä ja että korvausvelvollisuus rajoitetaan niihin tapauksiin, joissa väärin tietojen antamisesta aiheutuneen vahingon korvaamiselle on riittävät perusteet. Esitetyssä muodossaan säännös on kuitenkin Valtiokonttorin näkemyksen mukaan tulkinnanvarainen, ja sen sisältämät määritelmät kaipaavat tarkennusta.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

Valtiokonttori katsoo tarkoituksenmukaiseksi, että oikeudesta korvaukseen perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta säädetään lailla. Nimenomainen säännös selkeyttäisi oikeustilaa ja edistäisi perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista lisäämällä kansalaisten tietoisuutta mahdollisuudesta saada näistä korvausta.

Säännöksen perustelujen terminologiaa tulisi kuitenkin Valtiokonttorin näkemyksen mukaan yhtenäistää säännösluonnoksessa käytetyn termistön kanssa.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ää ja 7 luvun 1 §:ää koskevat muutosehdotukset.

Valtiokonttorilla ei ole lausuttavaa 4 luvun 2 §:ään ja 7 luvun 1 §:ään esitetyistä teknisluonteisista tarkennuksista.

Valtiokonttori pitää ehdotettua 4 luvun 3 §:n 2 momenttia kannatettavana ja katsoo sen sujuvoittavan hallinnon sisäistä vahingonkorvausasioiden selvittelyä.

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

Ehdotettu laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista keskittäisi valtion vastuulle kuuluvien vahingonkorvausasioiden käsittelyä aiempaa kattavammin Valtiokonttorin tehtäväksi. Tämä selkeyttäisi korvausmenettelyä myös korvauksen hakijan näkökulmasta ja mahdollistaisi yhdenmukaisen tason suoritettaville korvauksille.

Valtiokonttori toteaa, että mikäli ankanan vastuun laajentamista koskemaan syyttömästi vangittujen tai tuomittujen ohella myös muiden pakkokeinojen kohteeksi joutuneisiin pidetään perusteltuna, valtion tulee varautua maksettavien korvausten huomattavaan lisäykseen.

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

Työryhmän muistiossa esitetyin tavoin Valtiokonttori katsoo, että lakiehdotus toimii pohjatyönä jatkokeskustelulle ja -valmistelulle. Valtiokonttori esittää kuitenkin eräitä huomioita nyt ehdotettuihin säännöksiin.

Valtiokonttori pitää perusteltuna, että vapauden menettämisen tai rajoittamisen korvattavuus sidotaan myös jatkossa selkeään tuntirajaan. Valtiokonttori ehdottaa harkittavaksi, tulisiko tuntirajan ilmetä nimenomaisesti myös ehdotetusta 7 §:stä ja tulisiko 4 §:ssä ehdotettua ajokiellon voimassaolon vähimmäisaikaa vastaava säännös sisältyä myös 3 §:ssä säädetyn kiellon korvattavuudelle.

Valtiokonttori esittää harkittavaksi, voisiko Suomen korvausvelvollisuuden rajoittaa tilanteisiin, joissa luovutuspyyntö on esitetty Suomen valtion puolesta. Joka tapauksessa ehdotetun 7 §:n sisällössä tulisi huomioida neuvoston puitepäätös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisestä luovuttamismenettelystä (2002/584/YOS) 30 artikla.

Korvauksen hakemiselle ehdotettu kolmen vuoden määräaika (16 §) on Valtiokonttorin näkemyksen mukaan perusteltu. Määräaika tulisi kuitenkin sitoa asianomaisen päätöksen tiedoksisaantiin. Lisäksi kanteen nostamiselle (18 §) tulisi asettaa esimerkiksi kolmen tai kuuden kuukauden määräaika. Ehdotetussa 19 §:ssä säädetyn korvausoikeuden raukeamisen tuli Valtiokonttorin näkemyksen mukaan koskea kärsimyskorvauksen lisäksi myös korvausta tilapäisestä ja pysyvästä haitasta.

Valtiokonttori pitää 23 §:ssä ehdotettua säännöstä korvausviranomaisen tiedonsaantioikeudesta välttämättömänä. Säännös tehostaisi ja nopeuttaisi asian käsittelyä ja lisäisi toiminnan asiakaslähtöisyyttä, kun Valtiokonttori voisi itse hankkia tarvitsemansa tiedot. Koska ehdotuksen mukaan korvattavia vahinkoja olisivat myös henkilövahingot, Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksia tulisi kuitenkin laajentaa koskemaan myös vahinkoa kärsineen terveydentilaa koskevat korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot.

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

Valtiokonttori pitää valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin ehdotettuja muutoksia tarkoituksenmukaisina ja kannatettavina. Erityisesti poliisin ja rajavartiolaitoksen toiminnassa aiheutuneiden esine- ja taloudellisten vahinkojen sisällyttäminen lain soveltamisalaan lisää merkittäväällä tavalla korvaustoiminnan yhdenmukaisuutta ja siten parantaa kansalaisten oikeusturvaa. Valtiokonttori myös esittää, että samassa yhteydessä lakiin lisättäisiin Valtiokonttorille tarpeelliset tiedonsaantioikeudet.

Laki poliisilain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki rajavartiolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Järveläinen Katja
Valtiokonttori